

Dames en heren, geachte aanwezigen

Ik ben de kolonel Michiel Dulfer en als commandant van het KTOMM Bronbeek heet ik u welkom hier in de commandantswoning en wel in de oorspronkelijke 'muziekkamer' van de woning.

Bronbeek was - sinds 1863 - en is, wij huisvesten nog steeds 3 KNIL veteranen, een Koloniaal Militair Invalide huis. Sinds 1888 voert zij het predicaat Koninklijk waarvoor de afkorting KKMI in de historische poort staat.

Ik waardeer het zeer dat u gekozen hebt voor deze historische locatie waar iets meer dan anderhalve eeuw op u neerkijken evenals de stichter van het instituut, koning Willem III en zijn tweede vrouw koningin Emma van Waldeck-Pyrmont.

Bronbeek: Sprekende en stille getuigen van een roemrijk grijs, maar ook recent verleden in dienst van Koning, volk en vaderland waarvan het Nederlands - Indische verleden een onlosmakelijk deel uitmaakt. Dus ook het lijden, sterven en gedenken. Om eer te bewijzen aan hen die wij achterlieten, maar ook die het overleefden en aan hun nabestaanden.

Bronbeek is een natuurlijke en historische locatie

om een eigen plekje te hebben voor overlevenden en/ of nabestaanden om dat specifieke aspect van de strijd in zuidoost Azië te ge- en herdenken. Stil te staan bij dat leed.

Dat Bronbeek in een behoefte voorziet getuige de monumenten en de herdenkingen. Getuige de toename aan monumenten op het landgoed.

Daarvan getuige de bloemen bij enig monument door het hele jaar heen, zonder dat er een officiële herdenking of reünie heeft plaatsgevonden.

Daarvan getuige de verzoeken tot as verstrooiing bij één der monumenten op landgoed Bronbeek.

Daarvan getuige ook deze bijeenkomsten, hier in de commandantswoning, met nabestaanden om de waardering en erkentelijkheid voor de inzet en opoffering van hun familielid in de vorm van de nooit ontvangen onderscheiding alsnog in ontvangst te mogen nemen.

De NIROM – de Nederlandsch-Indische Radio Omroep Maatschappij – was een radiozender die uitzond van 1934 tot 1942 in Nederlands-Indië. Vanwege zijn thuisbasis in Bandoeng bekend onder de naam ´radio Bandoeng´.

Na de Japanse inval en de capitulatie op 8 maart 1942 beëindigde presentator Bert Garthoff de uitzending met de - nu historische - woorden "Wij gaan nu sluiten. Vaarwel, tot betere tijden. Leve de Koningin."

Overigens sloot de omroep niet direct, maar bleven ze nog een week de uitzending verzorgen en sloten die, zeer tot verbazing van luisteraars, nog steeds af met het Wilhelmus.

Wellicht dat één uwer familie, of wellicht uzelf, zich dat nog kan herinneren. De 5 militairen die hier vandaag centraal staan in ieder geval niet. Of ze waren al in krijgsgevangenschap of zouden dat kort na 8 maart 1945 geraken.

Toen de Japanners – zo wil de overlevering –doorkregen wat er gaande was, werden drie omroepmedewerkers geëxecuteerd. Dat waren J.P.J.W. Kusters, N. van der Hoogte en V. Kudding.

In de nadagen van de zender was er ook een bijzonder gezelschap dat met enige regelmaat op de zender te horen was. Het ABC cabaret waarvan 2

bekende Nederlanders deel uitmaakten; Wim Kan en Corry Vonk.

De wrange ironie van het lot wil dat eind 1939 het ABC-cabaret op tournee naar Nederlands-Indië vertrok. Door de bezetting van Nederland konden ze niet meer terug. Met hen speelde de geschiedenis een wrang spel en eigenlijk een spel dat ze met ons allen speelt. In ieder geval toentertijd met uw familie.

Nadat de Japanners Nederlands-Indië bezet hadden en overgingen tot hun nietsontziende terreur werden Wim Kan en Corry Vonk geïnterneerd. Wim Kan kwam uiteindelijk terecht in een krijgsgevangenkamp bij de Birmaspoorweg. Zoals zovelen zouden ze elkaar jarenlang niet zien. Zoals zo weinigen vonden ze elkaar na de Japanse capitulatie weer terug en keerden ze uiteindelijk in 1946 terug naar Nederland. Met een tot zijn dood aan toe felle haat tegen alles dat Japans was.

Eenzelfde wrang en veelal fataal lot trof de 5 militairen waarvoor wij hier vandaag op Bronbeek bijeen zijn. Ook voor hen gold op of rond 8 maart 1942 een vaarwel, tot betere tijden! Voor 1 van hen braken die tijden nooit aan.

Maar ook voor hen die het er levend vanaf brachten braken na 15 augustus 1945 die betere tijden niet aan; was van bevrijding, zoals hier in Nederland, geen sprake. Het was een chaotische toestand. Te weinig geallieerde troepen moesten het

machtvacuüm opvullen. De Japanners moesten voor de bescherming zorgen, tot in 1946 toe. Op 17 augustus 1945 werd immers de onafhankelijkheid van Indonesië uitgeroepen. Er was geen civiel gezag. De luitenant gouverneur-generaal kon niet eerder aankomen in Batavia dan op 3 oktober 1945. In zijn eerste bericht aan de regering sprak Van Mook over “bergen van moeilijkheden/ zeeën van misverstanden en woestijnen van vernieling.”

Het waren de donkerste, onzekerste tijden. Zoals de overlevering wil en te lezen is op de site van de stichting herdenking 15 augustus 1945 leerde een jong meisje het 'Onze Vader' zingen op de kloosterschool van de zusters Ursulinen in Batavia. Toen de Kempetai haar tijdens de oorlog gevangen zette, zong zij iedere avond om zes uur dit gebed.

Andere gevangenen die na hun verhoor door de Kempetai weer terug mochten keren naar hun gevangenkamp, zongen dit lied voor hun lotgenoten. Daardoor kreeg het gezongen gebed in de oorlog een zeer speciale bekendheid.

***Onze Vader die in de hemel zijt,
geheiligd word' Uw naam.
Onze Vader die in de hemel zijt,
laat komen laat komen Uw rijk.
Uw wil, Uw wil geschiede,
op aard, als in de hemel.
Uw wil geschiede op aarde,
als in de hemel.***

***Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons schulden,
gelijk ook wij vergeven
onze schuldenaren.
En leid ons niet in bekoring,
maar verlos ons van het kwade.
Amen, Amen.***

Het verhaal, ook dit verhaal als het verhaal van radio Bandoeng, moet en wordt doorverteld. Door hen die de ontberingen, de mensonterende vernederingen, martelingen moesten doorstaan aan hen die het nooit mogen vergeten. Overgedragen aan volgende generaties. Daartoe is Bronbeek en maakt het impliciet deel uit van de 4 hoofdtaken van dit instituut.

U draagt ook aan die missie van het Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en het Museum bij – waarvoor mijn dank – door hier vandaag aanwezig te zijn.

Door deze onderscheiding te hebben aangevraagd en door hier vandaag deze onderscheiding in ontvangst te willen nemen. Door over uw familielid op internet of anders te publiceren, foto's te plaatsen.

Een aantal van u krijgt zo dadelijk het mobilisatie oorlogskruis uitgereikt. De onderscheiding werd ingesteld in 1948, voor werkelijke militaire dienst gedurende de periode 1939 – 1945.

In de vormgeving is de militaire inzet tegen de bezetters van het grondgebied van het Koninkrijk der Nederlanden tijdens de tweede wereldoorlog tot uitdrukking gebracht.

Het ‘versiersel’ hangt aan een paars lint met een oranje middenbaan. Paars is de liturgische kleur van de rouw. Waarmee de donkere periode van oorlog en bezetting wordt gesymboliseerd. Het paars wordt doorklieft door een oranje baan; symbool voor de trouw aan en de verbondenheid met het Vaderland en het Huis van Oranje. De achterzijde van het kruis draagt ook de tekst: “den Vaderlant Ghetrouwe”.

Een aantal van u krijgt het Ereteken voor Orde en Vrede uitgereikt. Het Ereteken is bij Koninklijk Besluit op 2 december 1947 ingesteld en wordt toegekend aan de militairen van de krijgsmacht, die in het toenmalige Nederlands-Indië danwel Indonesië en aangrenzende zeegebieden in het tijdvak aanvangende op 3 september 1945 en eindigend op 4 juni 1951 ten minste drie maanden in werkelijke dienst zijn geweest.

Het versiersel hangt aan een rood-wit-blauw-wit-rood gestreept lint en is uitgevoerd als achtpuntige bronzen ster, de

bovenste punt vervangen door twee gekruiste zwaarden met daarboven een kroon. In het midden een medaillon met de letter 'W', omgeven door een jarretière met het opschrift 'ORDE - VREDE'.

En ten slotte krijgt een van u het Oorlogsherin-neringskruis. De onderscheiding werd ingesteld in 1944, voor militaire dienst dan wel dienst bij de koopvaardij, visserij of burgerluchtvaart, gedurende ten minste 6 maanden, in het belang der geallieerde oorlogvoering en onder oorlogsomstandigheden, buiten het vijandelijke of door de vijand bezette gebied, in het tijdvak tussen 9 mei 1940 en 6 mei 1945.

Het versiersel hangt aan een 27 millimeter breed oranje lint met aan weerszijden een 7 millimeter brede groene baan.

Het versiersel is uitgevoerd in brons met op ieder van de vier armen de letter 'W'. Tussen de armen een krans van eikelbladeren. In het midden een ovaal medaillon met de beeldenaar van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina, omgeven door een jarretière met het opschrift 'VOOR KRIJGSVERRICHTINGEN'.

De militairen, aan wie postuum deze onderscheidingen worden uitgereikt, zijn:

1. sergeant KNIL Jan Justus de Knoop (MOK)
2. soldaat der eerste klasse KNIL George Heinrich Jansen (MOK, EOVB, DEMOB)

- 3. korporaal titulair KNIL Eduard Ferdinand Johannes (MOK, EOVB, DEMOB)**
- 4. Sergeant foerier KNIL George Adolph Schoggers (OHK, EOVB, DEMOB)**
- 5. Kanonnier tweede klasse KNIL Frans Manuel (EOVB, DEMOB)**

Ik vind het een eer om u deze onderscheiding te mogen overhandigen.

5 mannen die een bestaan opbouwden in de civiele maatschappij of een loopbaan begonnen in het KNIL; die een gezin stichtte. Een pril maatschappelijk en sociaal geluk dat wreed verstoord werd in maart 1942.

5 mannen die mensonterend geleden hebben met voor 1 van hen een te vroeg einde van hun leven tot gevolg. Vaak een (jong) gezin achterlatend voor wie, zoals gezegd, al snel zou blijken dat het lijden ook na de Japanse capitulatie niet voorbij was.

Wat wij proberen hier op Bronbeek, net als de Oorlogsgravenstichting, is de militairen een gezicht te geven. Meer dan een naam op een muur of kruis. Maar een mens van vlees en bloed. Wie waren zij? Zoals op de site van de oorlogsgravenstichting te lezen valt heeft ieder oorlogsslachtoffer, iedere veteraan een verhaal, hoe kort en eenvoudig ook.

Dat korte eenvoudige verhaal wil ik u niet onthouden. Ik pretendeer daarbij niet volledig te zijn.

Ik hoop dat u mij die onvolledigheid niet euvel zult duiden.

De sergeant KNIL Jan Justus de Knoop

- geboren op 6 december 1901 te 's Gravenhage
- Hij was procuratiehouder bij de De Eerste Nederlandsch-Indische Spaarbank (DENIS-bank) te Bandoeng (**bron Ellen Slim-de Knoop**)
- huwelijk op 18 maart 1935 te Bandoeng
- Dagoweg 175 te Bandoeng
- stamboeknummer 86001
- 2de Landstorm afdeling
- Op 8 maart 1942 krijgsgevangen gemaakt
- Afgevoerd naar SOENGEI GERONG. Het kamp lag 2 kilometer oost van PALEMBANG te midden van Japanse militaire objecten.
- De werkzaamheden bestonden uit het aanleggen/repareren van voorzieningen bij het militaire vliegveld onder erbarmelijke omstandigheden
 - zeer slechte voeding waardoor velen de hongerdood sterven en
 - nauwelijks medicijnen
 - veel martelingen, vooral door Koreaanse bewakers
- Zijn vrouw en zijn kinderen hebben gevangen gezeten in AMBARAWA 9 en BANJOEBIROE 10
- Overleden op 18 september 1944 te PALEMBANG
- sergeant KNIL De Knoop vond zijn laatste

Trouwfoto van J.J. de Knoop en J.J. Velthuizen Weil, (dochter van assistent resident F. Velthuizen Weil) genomen op 18 maart 1935 te Bandoeng.

**rustplaats op Nederlandse ereveld Pandu te
BANDOENG**

- **Hij is 42 jaar geworden**
- **Cynthia Weezenberg - de Knoop en Jan-Frits de Knoop, de dochter en zoon van sergeant De Knoop zijn vandaag hier aanwezig**
- **Het vereert mij u het versiersel en het daarbij behorende certificaat te kunnen uitreiken, dat als blijk van respect en waardering voor zijn inzet onder buitengewoon moeilijke omstandigheden — bij deze — het Mobilisatie Oorlogskruis postuum aan uw vader wordt toegekend.**

De soldaat der eerste klasse KNIL George Heinrich Jansen

- geboren op 10 mei 1924 te KLATEN (Nederlands-Indië)
- In werkelijke dienst (mobilisatie opkomst) in BANDOENG op 12 februari 1942
- stamboeknummer: onbekend
- registratienummer: 24.05.10.039
- Op 8 maart 1942 krijgsgevangen gemaakt
- Op 15 augustus 1945 uit Japanse krijgsgevangenschap bevrijd te Saigon
- Ingedeeld bij IV bataljon Infanterie KNIL 'Prins Bernhard Bataljon' (opgericht in september 1945 te Singapore)
 - op 8 oktober 1945 kwam het bataljon aan in BATAVIA.
 - patrouilles & diverse zuiveringsacties
- Op 18 maart 1946 voerde het bataljon samen met het 1^e infanteriebataljon van de Mariniersbrigade een succesvolle actie uit naar PASAR IKAN.
- Op 31 mei 1946 werd het bataljon verplaatst naar BANDOENG en gelegerd in het KMA gebouw
- VIIIe bataljon infanterie 18 juli 1946
- bij dat bataljon op 18 juli 1947 bevordert tot soldaat der eerste klasse KNIL
- 17 juli 1948 bij reorganisatie overgegaan het VIIe bataljon infanterie
- wegens opheffing van het KNIL op 25 juli 1950 eervol uit de militaire dienst

ontslagen en zoals zovelen van het KNIL tijdelijk ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht.

- **Te JAKARTA de tijdelijke dienstverrichting bij de KL beëindigd op 7 december 1950**
- **Op 15 januari 2011 te Groningen overleden.**
- **Isaac Jansen; Zoon van soldaat der eerste klasse KNIL Jansen;**
- **het vereert mij jou de versierselen en de daarbij behorende certificaten te kunnen uitreiken, dat als blijk van respect en waardering voor zijn inzet onder buitengewoon moeilijke omstandigheden — bij deze — het Mobilisatie Oorlogskruis, het Ereteken van Orde en Vrede en de demobilisatie speld postuum aan jouw vader wordt toegekend.**

korporaal titulair KNIL Eduard Ferdinand Johannes

- geboren op 20 mei 1914 te **MEESTER CORNELIS** (Nederlands-Indië)
- stamboeknummer: 91383
- 29 mei 1931 ingelijfd in den stand van militiesoldaat bij het 15de Bataljon Infanterie te **BANDOENG**
- 9 november 1931 met groot verlof
- 29 januari 1936 te **TJIMANI** vrijwillig verbonden voor zes jaren bij de Koloniale Troepen zoowel in als buiten Europa en geplaatst als Europees fuselier (soldaat) bij het 1st depotbataljon te **BANDOENG**
- in mei 1937 overgeplaatst naar 8st bataljon infanterie te **MALANG**
- op 8 maart 1942 krijgsgevangen gemaakt te **MALANG**
- **krijgsgevangenkamp GHABOERIE**
- op 15 augustus 1945 bevrijd te **SIAM/ Thailand**
- 19 juni 1946 huwelijk te **BANGKOK**
- 1 november 1947 aangesteld toot [sic] soldaat eerste klasse
- 31 oktober 1948 gemachtigd tot het dragen van het Ereteken voor "Orde en Vrede" met de jaargespens 1946, 1947 en 1948.
- 31 december 1949 bevordert tot korporaal titulair.
- Overleden op 10 december 1967 te **Losser**
- uitreiken aan: Bob Johannes (zoon) het vereert mij jou de versierselen en de daarbij behorende certificaten te kunnen uitreiken, dat als blijk van respect en waardering voor zijn inzet onder

**buitengewoon moeilijke omstandigheden — bij
deze — het Mobilisatie Oorlogskruis, het Ereteken
van Orde en Vrede en de demobilisatie speld
postuum aan jouw vader wordt toegekend.**

sergeant foerier KNIL George Adolph Schoggers
(OHK, EOVB, DEMOB)

- geboren: 27 februari 1908 te SEMARANG
- 3 januari 1927 Te DJOKJAKARTA vrijwillig verbonden voor drie jaren bij het KNIL en ingedeeld als fuselier bij de kaderschool te MAGELANG
- stamboeknummer: 85402
- .. juli 1928 Infanterist eerste klasse/ brigadier titulair bij 21 bataljon infanterie
- .. september 1928 brigadier en herverbonden voor 6 jaar
- .. september 1934 herverbonden voor 6 jaar
- plaatsingen op Borneo (1934), garnizoensbataljon der Molukken (1939)
- .. september 1940 voor de derde maal herverbonden voor 6 jaar
- 10 februari 1942 foerier
- 10 maart 1942 te TJILATJAP krijgsgevangen gemaakt
- vanuit Jakarta met de MAKASSAR MARU verscheept naar Singapore
- Op 6 november 1943 met 1229 mede krijgsgevangenen uit SINGAPORE vertrokken aan boord van de HAWAI MARU 2
- en op 4 december 1943 aangekomen in kamp FUKUOKA 3B POW Camp bij de plaats YAWATA, waar staalfabrieken en een energiecentrale waren gesitueerd.
- aldaar in september 1945 vrijgekomen en via

NAGASAKI, OKINAWA en MANILLA aangekomen in BALIKPAPAN

- plaatsing aldaar en vervolgens PONTANAK en
- met ingang van 18 juli 1946 plaatsing bij IX bataljon infanterie
- 21 februari 1947 machtiging tot het dragen van het Oorlogsherinneringskruis
- 1950 eervol ontslag uit de militaire dienst bij het KNIL in verband met de reorganisatie van het KNIL na de soevereiniteitsoverdracht
- Overleden op 30 mei 1966 te Tilburg
- uitreiken aan: Richard Schoggers (zoon)
- Het verheugt mij u het versiersel en het daarbij behorende certificaat te kunnen uitreiken, dat als blijk van respect en waardering voor zijn inzet onder buitengewoon moeilijke omstandigheden — bij deze — het Mobilisatie Oorlogskruis postuum aan uw vader wordt toegekend.

Kanonniër KNIL Frans Manuel (EOV, DEMOB)

- geboren 3 juni 1923 te SOERABAJA
- 8 december 1941 bij mobilisatieopkomst ingelijfd als militie soldaat bij II^{de} bataljon luchtdoelartillerie te Bandoeng
- stamboeknummer: 105523
- Januari 1942 overgegaan bij bataljon luchtdoel artillerie te SOERABAJA als afstandsmeter
- 12 maart 1942 krijgsgevangen
- september 1943 door de Japanse bezettingsmacht afgevoerd naar Japan en aldaar te NAGOYA 11B nabij IWASE tewerk gesteld in de kopermijnen en de verschrikking moeten doorstaan.
- 1 september 1945 vrijgekomen (aangetroffen) te TOYAMA en via MANILLA geplaatst bij het depot artillerie te BALIKPAPAN
- 28 januari 1946 toekenning van het Oorlogsherinneringskruis
- 6 april 1946 ingedeeld bij II^{de} batterij veldartillerie
- 28 maart 1947 militie kanonniër 2de klasse automobiel bestuurder
- 15 september 1947 2 dagen licht arrest wegens: “in het openbaar aangetroffen in een niet voorgeschreven tenue (leger te velde)”
- 1 november 1947 bekwaamd in radio telegrafist
- 25 augustus 1948 met groot verlof
- Dan heb je wel even een dienstplicht achter de kiezen
- 9 november 2015 overleden te HEERLEN
- Uitreiken aan dochter Lizzy Mertsch-Manuel.
- Het is mij een eer u het versiersel en het daarbij

**behorende certificaat te kunnen uitreiken, dat als
blijk van respect en waardering voor zijn inzet
onder buitengewoon moeilijke omstandigheden —
bij deze — het Mobilisatie Oorlogskruis postuum
aan uw vader wordt toegekend.**

Hier op Bronbeek herdenken wij jaarlijks bij de verschillende monument de gevallen van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger, de strijd in Nederlands-Indië, de verschrikkingen van de Japanse bezetting, de hel van de Japanse Zeetransporten, Birma Siam/ Pakan Baroe, de Bersiap, de operaties in het kader van het herstel van orde & vrede in Indië, Nederlands Nieuw-Guinea.

Wij herdenken bij die verschillende monumenten de meer dan 7.500 militairen die in Japanse krijgsgevangenschap het leven lieten, de 16.000 burgers die omkwamen in de interneringskampen. De 6.200 kameraden die niet terugkeerden uit Nederlands – Indië en de 109 man die sneuvelden tijdens de missie in Nederlands Nieuw-Guinea.

Maar niet alleen op die momenten.

Met diep respect herdenken wij degenen die zijn omgekomen bij het uitoefenen van hun taken. Bekenden, onbekenden, nog steeds vermisten, van wie het lichaam nooit is teruggevonden. In gedachten zijn wij bij hen.

Ons medeleven gaat uit naar hun nabestaanden en kameraden. In gedachten zijn wij ook bij hen die fysiek dan wel psychisch gewond raakten en hun naasten. Zij verdienen onze niet aflatende steun.”

Mag ik u verzoeken te gaan staan en met mij een minuut stilte in acht te nemen.

Nightfall in camp

Ik dank u voor uw aandacht en wens u nog een fijne dag.